

Research Productivity Dimensions and Components

Sharareh Mohammadi^{1*}, Jamal Salimi², Naser Shirbagi³

¹PhD Student, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

²Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

³Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

ARTICLE INFO

Article Type:

Original Research

Received: 08.10.2022

Revised: 04.15.2023

Accepted: 05.28.2023

Keyword:

Research
Productivity
Phenomenology
Nature
Component

*Corresponding Author:

Sharareh Mohammadi

Email:

sharareh Mohammadi@gmail.com

ABSTRACT

The current research aimed to study the concept, dimensions and examples of research productivity in Iran's higher education system from the perspective of university professors. The research used a qualitative strategy and was carried out with the phenomenological method. The participants of the research included 21 professors with the most scientific rank of associate professor and professor with the most scientific references in the universities of Kurdistan, Razi Kermanshah, Ilam, and Buali Sina Hamedan, purposefully selected and data collection continued until reaching theoretical saturation. Data was collected using the semi-structured interview tool. Using the alignment method, the validity of the data was confirmed. The thematic analysis method was employed using MAXQDA qualitative analysis software to analyse the data. The results of the research showed that research productivity included four themes: the responsiveness of the research (modernity, reference and comprehensiveness of expertise), the originality of the research problem (scientific, professional and applied originality), the pioneering aspect of the research (increasing the knowledge capital), and scientific understanding and transparency are the nature and scope of research. The dimensions and components of research productivity were also identified in three main dimensions: technical, content and communication. The technical dimension included internal consistency, citation validity, reliability and validity of the tool. The content dimension showed the nature and existence of the research undertaken with the appropriate method. The functional dimension indicated the results obtained by undertaking research and scientific work.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Research is the foundation of sustainable development, the most important factor of human progress in the third millennium and the main pillar of progress and development of societies. Research is considered a suitable field for the production of science, and increasing research productivity and giving importance to scientific research in every country leads to development, achieving self-sufficiency and independence in various cultural, social, scientific, and economic fields. Therefore, research activities are the link between the university and its surrounding environment, and the result of this link will be the all-round prosperity of the country. Academic research as an important academic activity has a significant contribution to the production of knowledge, innovation and development. For this reason, during the past twenty years, many efforts have been made to analyze the effects of research results on the country's economy. The research activities of the faculty members are also considered as one of their most important duties. Complex conditions and variables are effective in research productivity. It is uncertain why some universities have more publications despite similar conditions or why some groups are successful in encouraging and strengthening their faculty members to publish valid articles. Today, the countries of the world try to show the extent of their development with research indicators such as the number of researchers, the share of the research budget, the number of articles published in scientific journals, and so on. Societies need research to achieve independence, development and self-sufficiency, and usually, in this field, they define serious tasks for their universities. Therefore, to fulfil the defined tasks, universities need to constantly evaluate their research productivity and this requires continuous evaluation of the quality and quantity of research activities of members and their researchers. Therefore, research activities are considered to be the main link between university and society, and increasing research productivity may bring these two sectors closer to their goals, and as a result, the all-round prosperity of a country will be achieved. The main goal of the current research was to identify the concept of research productivity and the dimensions and components of research productivity from the perspective of university faculty members.

Methodology

The current research is qualitative. This research adopted an interpretive approach and by using the phenomenological method, it interpreted the views and perceptions of experts on the phenomenon of research productivity and its dimensions and components in academic centres. The phenomenological method is a research approach showing different interpretive and qualitative methods through which people experience, conceptualize, and perceive various phenomena and aspects. The geographical area of the current research was Kurdistan, Ilam, Razi Kermanshah and Buali Sina State Universities in Hamadan. The research participants included academic staff members with the scientific rank of associate professor and professors from different departments of the university who were randomly selected by purposeful sampling. Based on the phenomenological approach, data was collected based on in-depth and semi-structured

interviews. Finally, after 21 interviews, the data collection process reached theoretical saturation and the continuation of the interviews was stopped. To ensure the validity and reliability of the research, two methods of participant feedback and presenting descriptors were used in the present study, and the data were analyzed using coding on two open and axial levels with the help of MAXQD software.

Results and discussion

In response to the first question of the research, that is, the concept of research productivity from the perspective of the participants, productive research responds to a problem or need, which requires being up-to-date, and having authority and specialized comprehensiveness of that research. That is, a research work must necessarily solve a problem with a valid scientific method and meet a need. Furthermore, it should have coordinates that can provide the form or form of facing problems that have not been found so far and cover all angles and dimensions of the problem completely. Other themes of research productivity included the originality of the problem (scientific, professional and applied originality) of the research, meaning it has scientific frameworks and it is possible to pay attention and apply the results and findings of the research. Other themes emphasized the opening of research. That is, the purpose of research is to accumulate knowledge capital to use it for social and economic growth and development. Therefore, every piece of research, while being specialized and scientific, should somehow be accessible to all users, and the application of the results of this research in the field of related work and activity should be accessible to achieve a new understanding.

In response to the second question of the research, the dimensions and components of research productivity were identified according to the opinions of the participants. The technical dimension as one of the dimensions emphasized by the interviewees refers to the internal integration, citation validity, and reliability and validity of the tool which shows the conceptual framework and coherence of the research structure and the reliability of the findings of a research. The content dimension shows the nature and existence of the research that is undertaken with the appropriate method. The functional dimension also indicates the results obtained by carrying out research and scientific work. It is the description of the direct and indirect consequences of conducting research, which has a multifaceted relationship with research productivity and is the result of citing research data. Research productivity is influenced by various variables, which are also interconnected. The point to consider is the effects of these variables on the research productivity of academics in the university.

Conclusion

The main mission of research is to create a suitable platform for knowledge production and use its results to solve society's problems. The productivity of research work is possible if we have a correct understanding of research and how to conduct research work, because if we do not have a correct understanding, we will witness a waste of time and human resources and lost costs. Increasing research productivity in each country leads to development, achieving self-sufficiency and independence in various fields.

ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی

ش‌اره محمدی^۱، جمال سلیمی^۲، ناصر شیربگی^۳

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، کردستان، سنندج، ایران.
- ۲- دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، کردستان، سنندج، ایران.
- ۳- استاد، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، کردستان، سنندج، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف پژوهش حاضر، مطالعه مفهوم، ابعاد و مصادیق بهره‌وری پژوهشی در نظام آموزش عالی ایران از منظر استادان دانشگاهی است. پژوهش از راهبرد کیفی بهره‌گرفته و با روش پدیدارنگاری انجام شده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل ۲۱ نفر از استادان دارای مرتبه علمی دانشیار و استاد و بیشترین ارجاعات علمی در دانشگاه‌های کردستان، رازی کرمانشاه، ایلام و بوعلی سینا همدان بودند که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند و فرایند جمع‌آوری اطلاعات تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و داده‌ها با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختارمند جمع‌آوری شدند. با استفاده از روش همسوسازی، اعتبار داده‌ها تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون و با استفاده از نرم‌افزار تحلیل کیفی MAXQDA استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بهره‌وری پژوهشی شامل چهار مضمون: پاسخ‌پذیری پژوهش (روزآمدی، مرجعیت و جامعیت تخصصی)، اصالت مسئله پژوهش (اصالت علمی، حرفه‌ای و اصالت کاربردی) و راهگشایی پژوهش (افزایش سرمایه دانش، علم‌مند کردن ادراک و شفافیت ماهیت و قلمرو پژوهش) می‌باشد. ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی نیز در سه بعد اصلی فنی و تکنیکی، محتوایی و ارتباطی شناسایی شد. بعد فنی و تکنیکی شامل: انسجام درونی، اعتبار استناد و پایایی و روایی ابزار. بعد محتوایی نشان‌دهنده ماهیت و هستی پژوهش است که با روش مناسب انجام گردد. بعد کاربردی هم نشانگر برایندهایی هستند که به‌واسطه انجام یک کار پژوهشی و علمی حاصل می‌شوند.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۱۹

بازنگری مقاله: ۱۴۰۲/۰۱/۲۶

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷

کلید واژگان:

بهره‌وری
پدیدارنگاری
ماهیت
مؤلفه
پژوهش

*نویسنده مسئول: ش‌اره محمدی

پست الکترونیکی:

shararemohammadi@gmail.com

مقدمه

سال‌هاست بهره‌وری موضوع مقالات و کنفرانس‌ها و مناظرات مختلف قرار گرفته و درباره ماهیت و راه‌های دستیابی به آن، مطالعات زیادی انجام شده است. مطالعات بهره‌وری پژوهشی از دهه ۱۹۴۰ در اروپا و آمریکا آغاز شد و هم‌اکنون نیز ادامه دارد. شرایط و متغیرهای پیچیده‌ای وجود دارند که بر بهره‌وری پژوهشی مؤثر هستند. به‌طور قطع نمی‌توان گفت که چرا برخی از دانشگاه‌ها با وجود شرایط مشابه، انتشارات بیشتری دارند یا چرا برخی از گروه‌ها در تشویق و تقویت اعضای هیئت علمی خود به انتشار مقالات معتبر موفق‌اند (علی بیگی، ۲۰۲۳). تحقیق و پژوهش، زیربنای توسعه پایدار و مهم‌ترین عامل پیشرفت بشر در هزاره سوم و رکن اساسی پیشرفت و ترقی جوامع است (ستوده و یقطن، ۲۰۱۵). در این راستا همه کشورهای به‌خصوص کشورهای در حال توسعه دریافته‌اند که برای رسیدن به رشد و توسعه واقعی و حل مشکلات اجتماعی، بهداشتی و اقتصادی و تدوین برنامه‌های آموزشی، راهی جز سرمایه‌گذاری و استفاده از یافته‌های تحقیقاتی ندارند و بدون تحقیق و استفاده از نتایج آن، به توسعه پایدار به مفهوم واقعی دست نخواهند یافت؛ از این‌رو توجه ویژه‌ای به سرمایه‌گذاری در این حیطه کرده‌اند (نقی زاده‌باقی و همکاران، ۲۰۱۵). در کشور ما نیز در اسناد بالادستی نظیر چشم‌انداز و نقشه جامعه علمی کشور و همچنین در گزارش‌های رسمی و دولتی و دانشگاهی، ریل تأکید زیادی بر میزان رشد علمی ایران بر مبنای ارزیابی و مقایسه‌های جهانی می‌شود که بیانگر اتخاذ تدابیری امیدبخش می‌باشد (عزیزی، ۲۰۱۳). به‌رحال امروزه کشورهای جهان تلاش می‌کنند حجم توسعه‌یافتگی خود را با شاخص‌های پژوهشی چون تعداد نیروی محقق، سهم بودجه پژوهشی، تعداد مقالات چاپ‌شده در مجلات علمی و نظایر آن نشان دهند. وضعیتی که به‌رغم رشد نسبی فعالیت‌های پژوهشی در کشورمان در سال‌های اخیر، هنوز در مقایسه با جایگاه دیگر کشورهای هم‌تراز، از مطلوبیتی چندان برخوردار نیست. انجام مطالعاتی در خصوص شناسایی علل آسیب‌ها، نارسایی‌ها و ناکارآمدی ابعاد آموزشی و پژوهشی در مراکز دانشگاهی کشور و همچنین ارائه راهبردها، الگوها و مدل‌های مناسب و اثربخش برای تقویت و بهبود شاخص‌های عملکردی در این حوزه مهم علمی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است (اسلامی و فیضی، ۲۰۰۹).

در تعریف بهره‌وری پژوهشی که از آن به بهره‌وری علمی نیز یاد می‌شود، می‌توان گفت که در عرصه تولید، هر دانشی که ایده جدیدی را در سطح بین‌المللی ارائه کند و به ثمر برساند، بهره‌وری پژوهشی محسوب می‌شود. به بیانی دیگر، بهره‌وری پژوهشی به مجموعه‌ای از تفکرات و ایده‌های جدید اطلاق می‌شود که پس از مطالعه نظری و عملی، منجر به چاپ مقاله در مجلات معتبر دنیا، ثبت اختراعات یا استنادسازی شوند (راسنل^۱، ۲۰۰۱: به نقل از (حجازی، ۲۰۰۹)). بهره‌وری پژوهشی به‌طور مستقیم با میزان توسعه‌یافتگی جوامع ارتباط دارد. بهره‌وری پژوهشی، به‌عنوان یک اولویت مشترک و رایج برای کسب ترفیع، حفظ قرارداد شغلی و افزایش حقوق به‌کار گرفته می‌شود (چن و همکاران، ۲۰۰۶)^۲. در ارزیابی عملکرد پژوهشی، کیفیت تحقیقات بیش از کمیت آنها مورد توجه است اما در مجموع تعداد مقالات چاپ‌شده در نشریات مختلف، میزان مشارکت در تحریریه و سردبیری مجلات تخصصی، چاپ کتاب‌های مرجع و درسی، تعداد مقالاتی که در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و کنفرانس‌ها و سمینارها به چاپ رسیده‌اند و گزارش‌های پروژه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی می‌توانند بیانگر عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی باشند (کریمی و همکاران، ۲۰۱۴). با شناسایی بهره‌وری پژوهشی پژوهشگران می‌توان ضمن شفاف‌سازی نقاط قوت و ضعف، از نتایج آن در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های آینده علم بهره جست (رضایی و نوروزی چاکلی، ۲۰۱۴).

پژوهش، زمینه مناسبی برای تولید علم به حساب می‌آید و افزایش بهره‌وری پژوهشی و اهمیت دادن به تحقیقات علمی در هر کشور سبب توسعه، نیل به خودکفایی و استقلال در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، علمی، اقتصادی

¹ Rasenel

² Chen

و ... می‌شود. از این رو فعالیت‌های پژوهشی پیونددهنده دانشگاه و محیط پیرامون آن هستند که حاصل این پیوند، شکوفایی همه‌جانبه کشور خواهد بود. همچنین تجربه کشورهای دیگر نشان می‌دهد که اهتمام جدی به امور پژوهشی، گامی اساسی در مسیر توسعه است. پژوهش‌های دانشگاهی به‌عنوان یک فعالیت آکادمیک مهم، سهم چشمگیری در تولید دانش، نوآوری و توسعه دارند. به همین دلیل طی بیست سال گذشته، درخصوص تحلیل آثار نتایج تحقیقات بر اقتصاد کشور، تلاش‌های زیادی شده‌است (عباس و رجا، ۲۰۱۵)^۱. فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی نیز از جمله مهم‌ترین وظایف آنان محسوب می‌گردد. این فعالیت‌ها به تولید دانش و علوم جدید می‌انجامد و از طریق انجام تحقیق شامل گزارش تحقیق و تهیه مقالات و تألیفات صورت می‌گیرد (شجاع و درویش‌متولی، ۲۰۱۶).

میان بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها به‌عنوان بخش اصلی آموزش عالی و پشتیبان نظام علمی یک کشور و جوامعی که دانشگاه‌ها به آنها تعلق دارند، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. جوامع برای دستیابی به استقلال، توسعه و خودکفایی نیازمند پژوهش هستند و به‌طور معمول، در این زمینه وظایف خطیری را برای دانشگاه‌های خود تعریف می‌کنند بنابراین دانشگاه‌ها برای عمل به وظایف تعریف‌شده، به‌طور مداوم نیازمند ارزیابی بهره‌وری پژوهشی خود هستند زیرا لازمه این امر، ارزیابی مداوم کیفیت و کمیت فعالیت‌های پژوهشی اعضا و پژوهشگران آنهاست. بنابراین، روشن است که فعالیت‌های پژوهشی، عامل اصلی پیوند دانشگاه و جامعه به‌شمار می‌روند و افزایش بهره‌وری پژوهشی شاید این دو بخش را به اهدافشان نزدیک‌تر کند و در نتیجه آن، شکوفایی همه‌جانبه یک کشور حاصل شود (ویسی و سفیدرو، ۲۰۱۴). البته نباید این نکته مهم را از نظر دور داشت که نیل به کارایی اجتماعی، نیازمند نفوذ نتایج پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی به درون جامعه است و در واقع، این نتایج باید در جامعه توزیع شود تا دانش کالای عام‌المنفعه‌ای محسوب شود. طبق سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، ایران باید مقام اول تولید علم و فناوری را در منطقه داشته باشد و چون تولید و توزیع دانش در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد، شناخت وضعیت بهره‌وری دانشگاه‌های کشور می‌تواند در افزایش توسعه علمی کشور و برنامه‌ریزی‌ها و اتخاذ راهبردهای توسعه آنها نقش و اهمیت بسزایی داشته باشد (دباغ، ۲۰۱۱).

خدماتی که توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه می‌شود مستقیماً با دولت و افکار عمومی ارتباط دارد. مادامی که دولت‌ها بودجه عمده‌ای را به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در زمینه ارائه خدمات عمومی ارائه می‌دهند، مسئولیت شفافیت و پاسخگویی در قبال این بودجه را نیز بر عهده دارند. شفافیت و پاسخگویی به عموم نیازمند ارزیابی، کنترل و پیگیری کارایی و بهره‌وری تخصیص و مدیریت منابع عمومی است (دیکمن، ۲۰۱۶)^۲. کوشش‌های انسان همواره معطوف بر آن بوده است که بیشترین نتیجه را با کمترین امکانات و عوامل موجود به‌دست آورد که در واقع این تمایل را می‌توان دستیابی به بهره‌وری نامید (میرزایی و نوروزی‌چاکلی، ۲۰۱۸). دانشگاه‌ها به‌عنوان مؤسسات دولتی درحالی که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند ضرورتاً مسئولیت ارائه خدمات کارآمد و ارتقای سالانه بهره‌وری را دارند. با توجه به اینکه آموزش عالی یکی از مهم‌ترین منابع رشد اقتصادی محسوب می‌شود بنابراین ناکارآمدی دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی ممکن است منجر به کاهش رفاه واقعی و تخصیص نامناسب منابع شود (دیکمن، ۲۰۱۶). بررسی بهره‌وری مؤسسات آموزشی دولتی با هدف بهبود فرایندها، با شناسایی تأثیرگذارترین متغیرها، تبدیل به یک اولویت اساسی شده است. در واقع، بسیاری از دولت‌ها و سازمان‌های درگیر در آموزش عالی، استراتژی‌هایی را برای بهبود کارایی دانشگاه‌ها و اطمینان از اجرای صحیح آنها به‌کار می‌گیرند (ویسی و سفیدرو، ۲۰۱۴). بنابراین با توجه به اینکه دانشگاه، خاستگاه دانش و علم محسوب می‌شود، شناخت وضعیت بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها، توسعه علمی کشور را در پی دارد و در تدوین برنامه‌ریزی‌ها و اتخاذ راهبردهای توسعه، مهم و مؤثر واقع می‌شود (دباغ، ۲۰۱۱؛ دباغ و برادران شرکاء، ۲۰۰۹). ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها شاید اهداف مختلفی داشته باشد؛ از جمله فراهم کردن اطلاعات در مورد فعالیت‌های پژوهشی با هدف توانمندی عملکرد پژوهشی، ارزیابی و تدارک ابزارهایی در فرایند تصمیم‌گیری برای

¹ Abbas & Raja

² Dikmen

اختصاص اعتبارات پژوهشی و همچنین تمرکز و پرداختن بیش‌ازپیش به کیفیت پژوهش، به گونه‌ای که فعالیت‌های پژوهشی باکیفیت، در دنیای بیرونی متجلی شوند و برای رفع مشکلات جامعه کاربرد داشته باشند (رضایی و نوروزی چاکلی، ۲۰۱۵). ارزیابی مؤسسات آموزش عالی و به‌ویژه دانشگاه‌ها در جهان نشان می‌دهد که برخی از این مراکز با ساختاری غیرمتمرکز و فرهنگ‌سازی قوی خود و با تهیه و تدوین برنامه علمی و تخصصی، شرایط و فرصت‌های زیادی را برای هیئت علمی و دانشجویان فراهم کرده و ضمن ایجاد نگرش‌های مطلوب در آنها سطح تعهد و رضایت شغلی آنان و بهره‌وری تحقیقات و دانشگاه را افزایش داده‌اند (فرجی ارمکی و همکاران، ۲۰۱۲؛ سنجری و بهرنگی، ۲۰۲۳). با این حال تحقیقات انجام‌گرفته در ایران نشان‌دهنده بالابودن بهره‌وری تحقیقات در ایران نیست (خلیلی و غریبی، ۲۰۱۳؛ سنجری و بهرنگی، ۲۰۲۳). با مقایسه جمعیت ایران و جهان حداقل سهم موردانتظار ایران در پژوهش و تولید علم جهان یک درصد است درحالی‌که سهم ایران ۰/۲۲ درصد است (خلیلی و غریبی، ۲۰۱۳). نتایج تحقیقی در دانشگاه‌ها نشان می‌دهد که شاخص‌های بهره‌وری تحقیقات چندان مناسب نبوده است (سنجری و بهرنگی، ۲۰۲۳). بخش خدمات تخصصی، مغفول‌ترین حوزه کاری پژوهشگران آموزش عالی ایران است بنابراین می‌توان در کل از بهره‌وری در ابعاد مختلف شامل بهره‌وری پژوهشی، آموزشی و خدمات تخصصی و تبیین عوامل مؤثر بر آن به‌عنوان مثال‌های قابل توجه و نیازمند بررسی عمیق و دقیق در دانشگاه‌ها و مرکز آموزش عالی ایران یاد کرد (فرجی ارمکی و همکاران، ۲۰۱۲).

بهره‌وری پژوهشی، مفهومی مهم و کاربردی در عرصه پیشرفت و افزایش کیفیت سازمان‌ها و به‌ویژه مراکز آموزش عالی است. پیشینه موضوع بهره‌وری پژوهشی، به دهه ۱۹۴۰ برمی‌گردد و ریشه آن را باید در نظریه‌های انگیزشی سازمانی جست‌وجو کرد. مطالعات اولیه درباره بررسی بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی، در دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۶۰ آغاز شدند (کرسول، ۲۰۰۷)^۱ در این دوره‌ها، ابزارهای اصلی ارزیابی بهره‌وری پژوهشگران، چکیده‌ها، ایندکس‌های علمی، کتاب‌شناسی‌ها و پایگاه داده‌ها بودند.

یکی از مواردی که در بهره‌وری اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌ها تأثیر بسزایی دارد بهره‌وری پژوهشی آنان است. از دید (حسینی و محمودخانی، ۲۰۲۰) میزان انتشارات پژوهشی، عاملی مؤثر در ارزیابی کیفیت دانشگاه‌ها و اعضای هیئت علمی حسابداری است. تعهد سازمانی، جنسیت، وجود دانشگاه‌های تحقیقاتی، عوامل فردی، ویژگی‌های تحقیق و سیاست‌های نشر و انگیزه ازجمله عواملی هستند که بر بهره‌وری پژوهش مؤثر هستند. (اسلامی و همکاران، ۲۰۲۱) عوامل اصلی در سنجش بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی را در سه بعد: کیفیت برون‌دادهای پژوهش، اثر دستاوردهای پژوهش و محیط پژوهش بیان می‌کنند. تأکید بر بهره‌وری پژوهش تضمین می‌کند که دانشگاهیان تازه‌استخدام‌شده در آینده، به‌منظور دستیابی به اهداف پژوهشی دانشگاه‌ها، محققان دانشگاهی بهره‌ور و مولد خواهند بود. بهبود بهره‌وری پژوهشی که اغلب با تعداد و کیفیت مقالات منتشرشده در نشریات علمی سنجیده می‌شود در دستور کار دانشگاهیان قرار گرفته است (توکر و تیلت، ۲۰۱۹)^۲. (رضایی و نوروزی چاکلی، ۲۰۱۴) در شناسایی و اعتبارسنجی شاخص‌های ارزیابی بهره‌وری پژوهشی پژوهشگران ایران نتیجه گرفتند که برای پژوهشگران حوزه علوم انسانی، شاخص‌های مربوط به کتاب از اهمیت زیادی برخوردارند؛ درحالی‌که برای پژوهشگران علوم پایه و علوم پزشکی، شاخص‌های مربوط به مقاله‌های بین‌المللی اهمیت زیادی دارند و از نظر پژوهشگران فنی و مهندسی، شاخص‌های مربوط به اختراعات و طرح‌های پژوهشی نسبت به سایر شاخص‌ها از اعتبار بیشتری در ارزیابی بهره‌وری پژوهشی پژوهشگران برخوردارند. (سیلورمن و همکاران، ۲۰۱۴)^۳ در بررسی تأثیر حمایت کتابخانه‌ای بر بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها به این نتیجه رسیدند که حمایت مالی، مدیریت معنوی و تجزیه‌وتحلیل کتاب‌سنجی، شاخص‌هایی هستند که باعث بهبود بهره‌وری پژوهشی می‌شوند. همچنین (نوری و همکاران، ۲۰۱۵) در مطالعه‌ای در زمینه رابطه بین بودجه

¹ Creswell

² Tucker & Tilt

³ Silverman

پژوهشی هزینه شده، بهره‌وری منابع انسانی و عملکرد پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، بین بودجه پژوهشی و عملکرد پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج رابطه معنی‌داری نشان ندادند و همچنین بین بودجه پژوهشی و ابعاد هفت گانه بهره‌وری (توانایی، درک و شناخت، حمایت سازمانی، انگیزش، سازگاری، بازخورد، اعتماد سازمانی) رابطه معنی‌داری وجود نداشت. از دید (لرتپوتاراک، ۲۰۰۸)^۱ ابعاد و ویژگی‌های سازمانی، اندازه گروه و حمایت درون و برون دانشگاهی، دسترسی به منابع اطلاعاتی مناسب و کافی، ارتقای حرفه‌ای افراد، رهبری فعال، ارتباطات گسترده، ساختار کارآمد، ویژگی‌های شخصی، راهبردهای پژوهشی درون و میان رشته‌های علمی، اندازه منابع مالی و اعتبارهای پژوهشی، استقلال استادان در پژوهش، کاهش استرس محیط کاری و نیز پذیرش دانشجویان دکتری در مراکز پژوهشی، بر بهره‌وری پژوهشی و رفتار استادان یا تمایل آنها به انجام کارهای پژوهشی تأثیر می‌گذارند. به اعتقاد (بلدوین، ۱۹۸۵)^۲ نیز هسته اصلی دانشگاه یا دانشکده، اعضای هیئت علمی آن است و اعتلای توان و دانش اعضای هیئت علمی، مصداق واقعی افزایش کیفیت هر دانشگاه است (به نقل از (اسلامی و فیضی، ۲۰۰۹)).^۳ انجام هر فعالیت علمی به‌وسیله اعضای هیئت علمی عملکرد و بهره‌وری آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نتایج پژوهش سوزان داشبورن تیلور و همکارانش بیانگر این است که انجام فعالیت‌های آموزشی و خدمات علمی و تخصصی، رابطه منفی با میزان بهره‌وری آنان در پژوهش دارد (کیسلینگ و همکاران، ۲۰۰۹)^۴. از دیدگاه (فرهت‌مقام، ۲۰۱۴) در مطالعه‌ای در زمینه راه‌کارهای افزایش بهره‌وری اعضای هیئت علمی، ناتوانی علمی، نبود مشوق‌ها، فقدان برنامه‌های جذب و توانمندسازی هیئت علمی، نبود شایسته‌سالاری و مسائل معیشتی مسیر علمی و صحیح دانش‌آفرینی را منحرف کرده است. (الرهلال، ۲۰۱۶)^۵ در بررسی تأثیر عوامل انگیزشی بر بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی توجه به عوامل درونی (انگیزه افراد)، ایجاد زمینه مناسب برای رشد استعدادها و خلاقیت افراد، توجه به عوامل اقتصادی و استفاده از سیستم‌های اطلاع‌رسانی را از جمله عوامل مهم و مؤثر بر ارتقای بهره‌وری هیئت علمی بیان می‌کند. (محمدی قشلاق، ۲۰۲۱) در پژوهش خود با عمل‌فازی‌سازی نشان داد که متغیرهای ورودی (شرایط شغلی، فردی و سازمانی) و متغیر خروجی بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی براساس مدل به‌کاررفته در تحقیق بنا شده است. نتایج حاصل بیانگر این است که فرایند تدریس و یادگیری با سایر مؤلفه‌های فردی، تفاوت معناداری دارد. (وکیکی، ۲۰۱۳)^۶ نیز در مطالعه بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه فدرال نیجریه به این نتایج رسید که اعضای هیئت علمی به‌راحتی به اطلاعات موردنیاز دسترسی داشتند و محدودیت مالی و کم‌بودن پهنای باند اینترنت را از جمله موانع بهره‌وری پژوهشی بیان کرد. (ویچیان و همکاران، ۲۰۰۹)^۷ به بررسی عوامل تأثیرگذار بر بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های دولتی، از طریق تحلیل شبکه عصبی و نرم‌افزار لیزرل پرداختند. داده‌ها نشان‌دهنده تأیید مدل مفهومی پژوهش بودند که در این بین، شایستگی پژوهشگر و حمایت نهاد مرتبط، اثرهایی مستقیم بر افزایش بهره‌وری پژوهشی داشتند. نتایج مطالعات (پاول و همکاران، ۲۰۱۷)^۸ در زمینه عوامل مؤثر در بهره‌وری پژوهشی دانشمندان کشاورزی هند نشان داد عواملی که باعث تأثیر بر بهره‌وری پژوهشی می‌شوند، شامل پژوهش‌های زیست‌محیطی سازمان، خلاقیت، پشتکار و تعهد، حمایت مراکز پژوهشی، توانایی کار در محدودیت، سیاست‌های تشویقی، انگیزه پیشرفت، مشارکت در آموزش و رضایت شغلی هستند.

بهره‌وری پژوهشی نشان‌دهنده نسبت داده‌ها نظیر فعالیت‌های آموزشی و زمان صرف‌شده در پژوهش به ستاده‌ها نظیر یادگیری دانشجو و انتشارات است. ارزیابی پژوهش در دانشگاه‌ها را می‌توان به شکل یک فرایند نهاده-برون‌داد

¹ Lertputtarak

² Baldwin

³ Kiessling

⁴ Alrahlah

⁵ Okiki

⁶ Wichian

⁷ Paul

در نظر گرفت. نهاده‌های این فرایند اعضای هیئت علمی باکیفیت، زمان اختصاص یافته به پژوهش، تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی، آزمایشگاه‌ها، کتابخانه‌ها، تسهیلات رایانه‌ای و الکترونیکی و منابع مالی هستند. برون داده‌های پژوهش شامل برون داده‌های مجازی مانند دانش علمی جدید و آگاهی از روش‌شناسی جدید هستند. برون داده‌های قابل رؤیت و روشن مقوله پژوهش، یافته‌های پژوهشی ارائه شده در کنفرانس‌ها و مجامع علمی هستند (لرتیوتاراک، ۲۰۰۸). هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی مفهوم بهره‌وری پژوهشی و ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی از دید اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها می‌باشد. در راستای این هدف، سؤالات پژوهشی ذیل مطرح شده است:

- ۱- اعضای هیئت علمی چه برداشتی از مفهوم بهره‌وری پژوهشی دارند؟
- ۲- ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی از دید اعضای هیئت علمی چگونه است؟

روش‌شناسی

تحقیق حاضر با توجه به ماهیت، کیفی است (محمدی، ۲۰۱۵؛ نمازی، ۲۰۰۳). بر اساس رویکردهای مطرح شده (مایرز، ۲۰۰۸)^۱ برای تحقیقات کیفی، این تحقیق رویکردی تفسیری دارد و با بهره‌گیری از روش پدیدارنگاری به تفسیر دیدگاه‌ها و برداشت‌های صاحب‌نظران از پدیده بهره‌وری پژوهشی و ابعاد و مؤلفه‌های آن در مراکز دانشگاهی پرداخته است (دانایی‌فرد و کاظمی، ۲۰۱۱). روش پدیدارنگاری، یک رویکرد تحقیقاتی برای نشان دادن روش‌های متفاوت تفسیری و کیفی می‌باشد که از طریق آن، افراد پدیده‌ها و جنبه‌های متنوع آن را تجربه، مفهوم‌سازی و ادراک می‌کنند (بودن، ۲۰۰۰)^۲. موضوع مورد نظر پژوهشگر پدیدارنگار، دیدگاه دست دوم است یعنی اینکه یک فرد چگونه دنیای پیرامونش را درک می‌کند (اوستراکر، ۲۰۰۲)^۳. نظرات مختلفی در مورد واقعیت می‌تواند وجود داشته باشد. پدیدارنگاری متمرکز بر این پرسش است که افراد چگونه دنیا را می‌بینند (دیدگاه دست دوم) (کاپو و همکاران، ۲۰۰۶)^۴ در مقابل بعضی از انواع پژوهش‌ها دیدگاه دست اول را برمی‌گزینند و در پی پاسخ این پرسش هستند که واقعیت چیست؟ یک مطالعه پدیدارنگارانه از دید مشارکت‌کننده به فهم پدیده مورد پژوهش نائل می‌شود بنابراین چنین پژوهشی نیازمند جمع‌آوری و ترکیب داده‌های به دست آمده از افراد متعدد است تا بتواند درک بهتری از پدیده مورد نظر ارائه دهد. پژوهشگر در پی به دست آوردن روش‌های متفاوت برداشت از یک پدیده است و در پی توصیف این تفاوت‌ها می‌باشد و به توضیح یا تبیین علل این تفاوت‌ها نمی‌پردازد (رز و همکاران، ۲۰۰۵)^۵.

معمولاً در هر پژوهش، جامعه مورد بررسی، یک جامعه آماری است که پژوهشگر مایل است درباره صفت‌های متغیر واحدهای آن به مطالعه بپردازد (سرمد و همکاران، ۲۰۲۲). قلمرو مکانی پژوهش حاضر دانشگاه‌های دولتی کردستان، ایلام، رازی کرمانشاه و بوعلی سینا همدان می‌باشد. مشارکت‌کنندگان پژوهش اعضای هیئت علمی دارای مرتبه علمی دانشجویی و استاد از همه گروه‌های مختلف دانشگاه به تصادف که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. بر اساس روش رویکرد پدیدارنگاری داده‌ها بر اساس مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختار یافته گردآوری شد. در نهایت بعد از ۲۱ مصاحبه، پژوهشگر به این نتیجه رسید که اطلاعات اندک و تکراری در صورت تکرار مصاحبه‌ها به دست می‌آید و در واقع روند جمع‌آوری داده به مرحله اشباع نظری رسیده است بنابراین ادامه مصاحبه‌ها متوقف گشت.

به منظور تحلیل داده‌ها، ابتدا مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و تایپ گردید. سپس پردازش و کدگذاری انجام شد تا طبقات توصیفی (در پدیدارنگاری هر طبقه توصیفی نشانگر یک مفهوم از مفاهیم افراد مورد مطالعه نسبت به پدیده مورد مطالعه

¹ Myers

² Bowden

³ Osteraker

⁴ Kaapu

⁵ Rose

است) شناسایی گردد. روش تحلیل داده‌ها به صورت تکراری و چندباره بود تا بدین ترتیب طبقات توصیفی به دست آمده، بیشترین تطابق را با اطلاعات به دست آمده از مصاحبه‌ها داشته باشند. در هر بار تحلیل، پژوهشگر اول بر مبنای مصاحبه‌های تحلیل شده، طبقاتی توصیفی را طراحی کرد و به بررسی جامع و مانع بودن آن با توجه به زمینه‌ها و کدهای تعریف شده در تحلیل مصاحبه‌ها پرداخته شد. در تمامی تحلیل‌ها سعی بر این بوده است تا کمترین تعداد طبقات که در عین حال بیشترین انطباق و گویایی را برای تنوع نظرات موجود در مصاحبه‌ها داشته باشند شناسایی و ارائه شوند. در نهایت طبقات نهایی در قالب یافته‌ها ارائه گردید که این طبقات نشان‌دهنده برداشت‌های متفاوت افراد از پدیده مورد مطالعه می‌باشد. همان‌گونه که سیل^۱ یادآور می‌شود اصرار بر ایجاد معیاری برای قضاوت درباره کیفیت و صحیح بودن مطالعات، کنترل‌نشده‌ی نظر می‌رسد (صدوقی، ۲۰۰۸). البته بیشتر محققان کیفی معتقدند که برخی مطالعات کیفی بهتر از برخی دیگر هستند و اغلب روایی و قابلیت اعتماد را برای اشاره به این تفاوت بیان می‌کنند و هنگامی که از روایی تحقیق صحبت می‌کنند معمولاً به واژه‌هایی همچون باورپذیری، قابل دفاع و امانت‌دار بودن اشاره می‌کنند (آزاد، ۲۰۱۷). به منظور اطمینان از اعتبار و روایی تحقیق، در مطالعه حاضر از دو روش بازخورد مشارکت‌کننده و ارائه توصیف‌کننده‌ها استفاده شد. بدین منظور در بخش یافته‌ها، به ذکر نمونه‌های اندکی از متن مصاحبه‌ها برای هر طبقه مفهومی پرداخته شد و در نهایت به کمک نرم‌افزار MAXQD داده‌ها تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

برای این منظور به کمک روش پدیدارنگاری به بررسی و تحلیل مصاحبه‌های شرکت‌کنندگان در پژوهش می‌پردازیم که با پیاده‌سازی متن مصاحبه‌ها، استخراج کدها و مفاهیم حاصل شده در سه سطح کدگذاری باز، محوری و انتخابی دسته‌بندی گردید که در ادامه به بررسی و تحلیل یافته‌ها می‌پردازیم.

– تحلیل یافته‌های مربوط به سؤال پژوهشی اول: اعضای هیئت علمی چه برداشتی از مفهوم «بهره‌وری پژوهشی» دارند؟

در پاسخ به سؤال اول پژوهش در مورد بهره‌وری پژوهشی با تحلیل محتوای مصاحبه‌ها تعداد ۵۲ نشانگر به دست آمد که در قالب سه بعد: «پاسخ‌پذیری پژوهش»، «اصالت مسئله پژوهش» و «راهگشا بودن پژوهش» تعیین شده و هر کدام از این مقوله‌ها دارای مؤلفه‌ها (در اینجا با کد محوری نشان داده شده است) و مفاهیم جزئی (کدهای باز) متعددی بوده‌اند. قبل از تحلیل تفصیلی داده‌ها در جدول ۱، کدهای مورد بحث ارائه شده است.

جدول ۱. کدهای باز، محوری و گزینشی بهره‌وری پژوهش.

کد منتخب	کد محوری	کد باز
پاسخ‌پذیری پژوهش	روزآمدی	محصول تعامل با جهان دانش، دارا بودن اعتبار در سطح فراملی، محصول ایده و مؤلّد ایده در دانش، واسطه انتقال دانش تخصصی، هم‌گامی با ضرورت‌های جامعه، آینده‌پژوهانه
	مرجعیت	قابلیت بالای استناد، برخورداری از عمق و دقت بالا، مشروعیت و اعتبار بالای ابزار سنجش، ناب‌بودن نتایج، شفافیت روندهای اجرا، مشروعیت علمی مفاهیم و مشروعیت مفاهیم علمی
	جامعیت تخصصی	مشخص بودن حوزه مسئله، متن‌محوری در عوض مؤلف‌محوری، پوشش همه‌جانبه موضوعات مورد بررسی (مفاهیم، ادبیات، روش و نتایج)، مشخص و محدود بودن شعاع تعمیم تمامی بخش‌ها، داشتن جنبه‌های نوآوری قابل سنجش و داوری، پوشش کامل پیشینه‌های پژوهش، اهمیت اصالت نتایج در تمامی حوزه‌های پژوهشی و سیاستی (در پژوهش‌های کاربردی)

¹ Seale

کد منتخب	کد محوری	کد باز
اصالت مسئله پژوهش	اصالت علمی	تشریح مسئله با ابزار دانش میانجی واقعیت، توضیح مسئله به‌میانجی چارچوب‌های علمی، تفسیر مسئله به‌میانجی پژوهش‌های مشابه، تبیین مسئله به میانجی واقعیت‌یابی
	اصالت حرفه‌ای	گریز از ارزش‌گذاری‌های متضاد با جامعه علمی در بیان مسئله، ایده‌مندی علمی و پرهیز از کاربست گرایش‌های ایدئولوژیک، گریز از گزاره‌های شبه‌علمی در طرح سؤال و فرض‌ها (به‌ویژه در علوم انسانی)، اجتناب از موازی‌کاری و اقتباس غیرضروری مسئله
اصالت کاربردی	افزایش سرمایه دانش	مشخص بودن جایگاه تولید و مصرف نتیجه پاسخ به مسئله، سهولت در انتقال فهم به دانش‌زمینه‌ای پشتیبان مسئله، هماهنگ‌بودن با مفاهیم و اصطلاحات دانش‌زمینه‌ای پشتیبان مسئله، ترغیب گزینه‌های گسترش مسئله در دانش‌زمینه‌ای پشتیبان مسئله، مشخص‌بودن کامل رویه‌های مصرف نتیجه در دانش‌زمینه‌ای پشتیبان مسئله
	علم‌مند کردن ادراک	کاربرد زبان دانش، پایبندی به اخلاق در پژوهش، تجلی ارزش‌های دانش، تجلی فرایندهای تولید و کاربست دانش، تجلی ضرورت‌های استفاده از دانش در بافتار پژوهش به‌صورت ضمنی
راهش‌یابیدن پژوهش	شفافیت ماهیت و قلمرو	ترویج ادراک علمی، کشف توانمندی‌های دانش در تعریف، توضیح و حل مسئله، ترویج جامع‌نگری و حذف عصبیت مناقشه‌برانگیز، ترویج عرف و هنجارهای علمی، سخاوت حرفه‌ای در انتشار نتایج، معطوف به بیان دو یا چند سویه ارتباطات دانش و توسعه در ابعاد مختلف
	قلمرو	اجتناب از کلی‌گویی‌های غیرضروری، اجتناب از تولید فرآورده‌های شبه‌علمی یا علم‌نما، وفاداری شکلی به یافته‌های متعبر پژوهش‌های مشابه، اجتناب از ارائه گزارش کار به‌صورت مبهم، اهمیت تحلیل‌های غیرروزنامه‌ای و غیررسانه‌ای در پژوهش، اجتناب از مغالطه، سفسطه و تحلیل داده‌های کاذب، تابعیت از شیوه‌های مرسوم و معتبر تشریح، بحث و نتیجه.

بعد پاسخ‌پذیری پژوهش: پژوهش پاسخ‌پذیر، پژوهشی است که در نتیجه درک نیازها و ضرورت‌ها، ابزار علم را به‌خدمت گرفته است تا در رفع یک مسئله و معلوم کردن وجوه مجهول آن با اهداف بنیادی، توسعه‌ای یا کاربردی اقدامی اثربخش را فرمول‌بندی کند. از جمله مضامینی که محور این مفهوم قرار می‌گیرند، «روزآمدی، مرجعیت و جامعیت تخصصی» را می‌توان نام برد. بهره‌وری پژوهشی در این معنا به شیوه‌ای کارکردگرایانه به‌دنبال معرفی علم به‌عنوان یک ابزار مفید و اثربخش برای پاسخ به پرسش‌های بالفعل موجود و بالقوه‌ای که امکان طرح‌شدن دارند، می‌باشد.

روزآمدی: روزآمدی پژوهش، تداعی‌کننده نوعی از هماهنگی با تغییرات و پذیرش اصول تجربی و نظری علم است. این اصول در تمام دنیا قاعده‌ای مشخص با ماهیتی یکسان دارند. این قاعده بدون تعامل و ارتباط با مبادی تولید و فراوری علم، پوشش داده نمی‌شود. دلیل اهمیت این تعامل‌ها، اعتبار یافته‌هایی است که با استفاده تجربه‌های متنوع و زیادی که دیگران حاصل کرده‌اند به‌دست آمده است. روزآمدی در مجموع انطباق و سازگاری با مسائل و اقتضائات زمانی می‌باشد که ابزار درست علمی را برای اهداف مختلف به‌کار می‌گیرد. در این ارتباط نظر افراد مورد‌مصاحبه پژوهش به‌عنوان نمونه نقل می‌گردد:

«... باید پژوهش در راستای رفع یک نیاز انجام شود و چون می‌خواهد یک مسئله را حل کند باید ابزارهایی را به‌کار بگیرد که اعتبار علمی داشته باشد، اعتبار علمی در تمام جهان مشخص است و ایران و غیر ایران ندارد، پس وقتی می‌شود گفت یک کار پژوهشی الزاماً باید یک مسئله را با روش معتبر علمی و برای رفع یک نیاز حل کند، حالا این نیاز می‌خواهد نیاز خود علم باشد، نیاز صنعت یا هر چیزی، وقتی این‌گونه باشد، من فکر می‌کنم می‌شود گفت پژوهش انجام‌شده به‌روانه است یا نه ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۳ و ۱۷).

مرجعیت: عمق پردازش و درنظرگرفتن همه‌جانبه ابعاد یک مسئله به اندازه زیادی اعتبار علمی یک کار پژوهشی را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، ارجاع به آن از جانب مجامع علمی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر محسوب می‌شود. این

ویژگی‌ها بر ساخت کاربست ابزارهای سنجش معتبر، روشن بودن روند اجرای پژوهش و مشروعیت دوسویه علم و مفهوم علمی است و نتیجه چنین پژوهش‌هایی نیز اصیل و ناب می‌باشد. این عوامل در پیوندهای سنرژیک و هم‌افزا موجبات «مرجعیت» یک کار پژوهشی را برای پاسخ‌پذیری آن افزایش می‌دهند و به این ترتیب نمود عینی بهره‌وری پژوهشی را محقق می‌کنند. در این خصوص نظر افراد مورد‌مصاحبه برای نمونه نقل می‌شود:

«...خواستگاه واقعی علم، پژوهش است؛ بدون پژوهش، علم هیچ معنایی ندارد حتی تجربه هم نوعی پژوهش است، اینجاست که ما درمی‌یابیم پژوهش باید دارای مختصاتی باشد که توان تأمین شکل یا اشکال مواجه‌شدن با مسائلی که تاکنون راهی برایش پیدا نشده را داشته باشد (بخشی از مصاحبه شماره ۱)، حالا متوجه می‌شویم که پژوهش همان صورت بهره‌ورانه علم و مساوی با آن است و به‌جز این، بهره‌وری در پژوهش از نظر من یعنی اینکه کار شما آنقدر قوی و جان‌دار باشد که خطوط و مسیرهایی را برای پژوهش‌های بعدی مشخص کنید نه اینکه کار دیگران را بیهوده تکرار نکنید...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱)

جامعیت تخصصی: همه‌جانبه‌گرایی نه‌تنها در امر پژوهش، بلکه در هر عمل و اقدامی، یک رویکرد مطلوب و مثبت تلقی می‌گردد. برخی از پژوهش‌ها با وجود آنکه موضوع مشخصی را در دستور تحقیق و واکاوی خود قرار می‌دهند، مسئله‌ای گسترده دارند و در نهایت نتایج به‌دست‌آمده از کار آن‌ها از فقدان «جامعیت تخصصی» رنج می‌برد. مشخص بودن و قابل رصد بودن دایره تعمیم نتایج به‌عنوان یک امر فنی و تکنیکی، از مواردی است که رعایت آن جامعیت تخصصی را افزایش خواهد داد. داشتن جنبه‌های نوآوری قابل سنجش و داوری، پوشش کامل پیشینه‌های پژوهش، اهمیت اصالت نتایج در تمامی حوزه‌های پژوهشی و سیاستی (در پژوهش‌های کاربردی) عملکردی مشابه خواهند داشت. در این ارتباط، نظر مصاحبه‌شوندگان به شرح زیر نقل می‌شود:

«... نمی‌توان گفت که بهره‌وری پژوهشی زیاد پیچیده است ولی خود یک پژوهش که دارای بهره‌وری باشد در عمل آسان نیست. الان شما بسیاری از پژوهش‌های که ملاحظه می‌کنید، یا نقد بار اضافی دارند که مخاطب گیج می‌شود، یا اینکه مسئله‌ای طرح شده که به‌حدی سطحی و سرسری است که بازهم مخاطب گیج می‌شود، تمام بخش‌ها و قسمت‌های یک کار علمی - پژوهشی باید تمام زوایا و ابعاد مسئله را کامل پوشش بدهند تا قادر باشد انگیزش و علاقه پژوهشگران و دانشجویان را تحریک کند، همیشه از بیرون به این قضیه باید نگریسته شود که بهره‌وری پژوهشی باید تمام سؤالات احتمالی را بی‌جواب نگذارد...» (بخشی از مصاحبه شماره ۵)

اصالت مسئله پژوهش: اصیل بودن پژوهش، از مقولات قابل‌تأملی است که مفهوم بهره‌وری پژوهشی را تحت مؤلفه‌هایی خاص توضیح می‌دهد. اصالت مسئله به‌عنوان معرف بهره‌وری پژوهشی، به‌معنای ربط اصالت مسئله به شاخه‌ها و گرایش‌های علمی نیست و بینارشته‌ای بودن یا نبودن یک موضوع، ارتباط مؤثری با اصیل بودن موضوع پژوهش ندارد. اصالت مسئله در این مبحث اشاره‌ای به اصالت علمی، حرفه‌ای و کاربردی است و هریک از این موارد نیز خطوط کلی و جزئی خاصی دارند که با دانش‌زمینه‌ایی که مسئله را خلق کرده است مرتبط است.

اصالت علمی: اصالت علمی پژوهش‌هایی که می‌توان آن‌ها را واجد بهره‌وری دانست غالباً تمامی جزئیات خود را تابع معیارهایی می‌کنند که از پشتوانه علمی برخوردار باشد. اصالت علمی در درک بهره‌وری پژوهشی به‌میانجی اصالت مسئله، یک توصیه رهنمودی و پیشنهادی نمی‌باشد بلکه به شکلی هنجاری، هیچ‌گونه نقضی را پذیرا نیست و مسئله پژوهش‌هایی که با فقدان چارچوب‌های علمی تشریح شده باشند، قابل اعتنا و کاربست نمی‌باشند. نظر افراد مورد‌مصاحبه در این باره برای نمونه نقل می‌شود:

«... اگر دقت کنید درک می‌کنید که بهره‌وری پژوهش مستقیماً با مسئله‌اش ارتباط نزدیکی دارد و بدون اینکه از مرزهای علمی خارج بشود تمام نکات ریز و درشت را پوشش می‌دهد. حتی کسی که اصلاً کارش پژوهش نیست برای خودش مسئله دارد و سبک سنگین می‌کند، منتها این سبک و سنگین کردن‌ها فرسنگ‌ها با کار پژوهش علمی فاصله دارد، اینجاست که تفاوت پژوهش روشمند علمی اهمیت پیدا می‌کند و هرچه درجه کاربرد علم بالاتر برود طبیعتاً بهره‌وری آن کار بیشتر است...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۹)

اصالت حرفه‌ای: پژوهش‌های علمی از نظر صورت و محتوا داری چارچوب‌هایی که مسئله را تا رسیدن به نتیجه قابل استناد پوشش می‌دهند، هستند. از مواردی که تحت این مضمون می‌توان آن‌ها را برشمرد، یکی این است که اثری از ارزش‌گذاری‌های متضاد با عرف‌های جامعه علمی (نه در معنای تشکلهای رسمی و سازمانی) در این پژوهش‌ها دیده نمی‌شود، ترجیحات ایدئولوژیکی و جانبداری از جریان‌های مغایر با علم تحت مسئله علمی تعریف نمی‌شوند بلکه به‌عنوان یک موضع اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ... با ابزار علمی تجزیه و تحلیل می‌شوند. بنابراین اصالت حرفه‌ای، نقش بسیار زیادی در اصل‌بودن مسئله برعهده دارد. برای نمونه نقل قول یکی از افراد مورد‌مباحثه در این راستا اشاره می‌شود:

«... روش علمی برخلاف استدلال‌های ایدئولوژیکی در برابر واقعیت‌ها مقاوم نیستند چون عقلانیت علمی حکم می‌کند و این عقلانیت، تابع محاسبات معتبر علمی است و پژوهش بر این بنا می‌شود؛ بنا شدن پژوهش بر چنین چیزی هم با اصل مهارت جور درمی‌آید و از مسئله شروع می‌شود این اصل تا آخر ... حال پژوهشی که با این سنت انجام بشود، بهره‌وری دارد ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۲).

اصالت کاربردی: درک بهره‌وری پژوهشی با واسطه «اصالت کاربردی» مسئله در نحوه کاربست نتایج و پیامدهای پژوهش نهفته است. با اینکه فارغ از درست‌بودن چنین نسبتی، در نگاه نخست چنین درکی به پژوهش‌های کاربردی نسبت داده می‌شود؛ در اساس، هدف اصلی اصالت کاربردی، کاربردی‌بودن نتایج و پیامدها هم در عرصه تفحص، آموزش و ترویج علم است و هم در عرصه‌هایی که نتایج و پیامدها می‌توانند برای حل مسائل خارج از پژوهش به‌کار گرفته شوند. به عبارتی دیگر، یکی از وجوه ادراک این مضمون، فراگیربودن کاربرد نتایج و پیامدهای حاصل از پژوهش است. در این ارتباط برای نمونه نظر افراد مورد‌مباحثه نقل می‌گردد:

«... بهره‌وری پژوهشی به تنهایی مختص به کارایی آن در عرصه‌های دیگر نیست و این هم باید لحاظ بشود که نتیجه پژوهش باید هم برای گسترش علمی که پژوهش در راستای آن صورت گرفته مرتبط باشد و هم برای استفاده‌های دیگر، مسئله پژوهش باید هم علمی باشد و قابلیت علمی داشته باشد و هم با دنیای بیرون هم تعاملی مفید برقرار کنند، نه اینکه حل یک مسئله با استفاده از یک پژوهش باعث ابهام شود و بعد اسم آن را کشف و شناسایی بگذارند ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۲).

بعد راهگشا بودن پژوهش: از جنبه‌های ذاتی علم می‌توان به توسعه‌یابودن آن اشاره کرد و ماهیت توسعه‌مندی علم به‌صورت مسقیم از پژوهش نشأت می‌گیرد. راهگشا بودن در این میبحث، اقتباس نتایج تلاش‌های علمی دانشمندان و اندیشمندانی است که آگاهانه یا ناآگاهانه سعی خود را معطوف به تسلط بیشتر و بهتر بر مسائل، موانع و مشکلات پیش رو کرده‌اند و هدف عمده آنان تعالی و توسعه جامعه در ابعاد مختلف بوده است. در بهره‌وری پژوهش، راه‌گشا بودن آن است و آن را یک درک کلی از نقش پژوهش به عنوان «افزایش سرمایه‌های علمی»، «علم‌مند کردن ادراک عمومی» و «شفافیت ماهیت خود پژوهش» تعبیر می‌کند.

افزایش سرمایه دانش: زبان علم، زبانی عاری از تعصب و سوگیری است و منطبق مخصوصی دارد که از عقلانیت محض تبعیت می‌کند. کاربرد زبان دانش یکی از جزئیاتی است که در کنار پایبندی به اخلاق پژوهش و متجلی کردن ارزش‌های ادراک دانش‌محوری و کاربست آن در عرصه‌های مختلف، از جزئیاتی محسوب می‌شوند که «افزایش سرمایه دانش» را به‌دنبال خواهند داشت. به این ترتیب بخشی از ادراک ساخته‌یافته حاصل از راهگشا بودن پژوهش زمانی است که میانجی بهره‌وری پژوهش، انباشت سرمایه دانش با هدف استفاده از آن برای رشد و توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... است. در این خصوص نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان پژوهش برای نمونه در ادامه نقل شده است:

«... جامعه توسعه‌یافته، جامعه‌ای است که علم در آن حکومت می‌کند و جهت‌گیری‌های ارزشی و تعصب‌گرایانه هم با ابزار علمی مدیریت و کنترل می‌شود، در همه جزئیات زندگی این جوامع از مدیریت یک رستوران کوچک تا مذاکرات مهم سیاسی و انتخابات و صنعت و ورزش و دانشگاه و مهدکودک و همه و همه، علم جایگاه تعیین‌کننده‌ی دارد، من نمی‌خواهم مقایسه کنم می‌خواهم اثربخشی تجربه‌های حاکمیت علم را محرک و مؤید توسعه نشان بدهم، خُب این از چه چیزی ناشی می‌شود؟! آنجا پژوهش جایگاهش مشخص است و از نتیجه‌اش استفاده می‌شود و در همه حوزه‌ها این وجود دارد، اکنون هم

در کشورهای آسیای شرقی خیلی خوب به این مسیر هدایت می‌شوند، به نظر من بهره‌وری پژوهش همین است که مدیریت بر اساس یافته‌های دانش باشد...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۷).

علم‌مند کردن ادراک عمومی: افزایش سطح آگاهی‌های علمی و اقتباس شیوه‌های تعامل علمی در مناسبات متعدد زندگی افراد جامعه از ویژگی‌های برنامه‌ریزی شده‌ی جوامعی است که یکی از اهداف آنان در خصوص تحقق توسعه، «علم‌مند کردن ادراک عمومی» بوده است. این سیاست رویه‌ای با عناوین مختلف و همچنین با ابزارهای خاص در دستور کار نهادهای سیاست‌گذار و اجراکننده استراتژی‌های توسعه قرار گرفته است و نقش نظام آموزش (همگانی، عالی، غیررسمی) در آن مشخص و محدود می‌باشد. بهره‌وری پژوهشی به‌تنهایی محصول یک یا چند متغیر مستقل از پیش تعیین‌شده نیست بلکه نتیجه‌ی نظامی هماهنگ و فراگیر است که در آن کل جامعه (به اقتضای نیازهای مخاطبان دانش به‌صورت با واسطه و بلاواسطه) مورد پوشش قرار می‌گیرند. در زیر، نظر مصاحبه‌شوندگان پژوهش برای نمونه نقل شده است:

«... بهره‌وری پژوهش فقط و فقط مخصوص دانشگاه و مؤسسات پژوهشی نیست، یعنی جدای از اینکه نتیجه یک پژوهش کجا و در چه زمینه‌ای علمی به‌کار می‌آید یک بحث است و اینکه چه خدمتی از نظر علم به جامعه می‌کند بحث دیگر، من معتقدم که هر کار پژوهشی در عین اینکه تخصصی و علمی باشد باید به‌نوعی در دسترس همه استفاده‌کنندگان قرار بگیرد و نتیجه کاربرد نتایج این پژوهش را در حیطه کار و فعالیت مربوطه قابل لمس و دسترسی باشد تا از این طریق فهم جدیدی حاصل بشود...» (بخشی از مصاحبه شماره ۲).

شفافیت ماهیت و قلمرو: مشخص بودن قلمرو موضوعی، زمانی و مکانی یک کار علمی برای برخی از پژوهش‌ها ضرورتی انکارناپذیر دارد. این ضرورت در پژوهش‌هایی که با هدف تعمیم نتایج به سطوح گسترده‌تر را دارند با شدت بیشتری احساس می‌شود. علاوه بر این کاربست شگردهایی که ماهیت عمومی و ویژه یک عمل پژوهشی علمی را به‌درستی و غیرابهام‌آمیز مشخص می‌کند نیز ذیل یک نیاز اجتناب‌ناپذیر از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. در این خصوص نظر افراد مورد مصاحبه به‌عنوان نمونه در ادامه تشریح می‌گردد:

«... من فکر می‌کنم اگر جریان تولید محتوای علمی با محور قرار دادن پژوهش در کشور در بستری درست هدایت بشود، باید تمام اجزای پژوهش، جزء به جزء آن بر اساس قاعده‌های دقیقی منظم باشد، برای مثال پژوهشگر نباید آنچه به‌نظر خودش اهمیت دارد را بی‌ارور یا مثلاً ارائه یک قسمت را وابسته به درک مخاطبانش بداند. البته به‌نظر من پژوهشگر واقعی این هنر را دارد که در کمترین فضا بیشترین بهره‌وری را داشته باشد...» (بخشی از مصاحبه شماره ۲۰).

– تحلیل یافته‌های مربوط به سؤال دوم پژوهش: ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی از دیدگاه اعضای هیئت علمی کدامند؟

از نظر صاحب‌نظرانی که داده‌های پژوهش را تأمین کرده‌اند ۴۴ نشانگر در قالب سه بُعد کلی به‌عنوان ابعاد بهره‌وری پژوهشی تعیین شد که شامل «بعد فنی و تکنیکی»، «بعد محتوایی» و «بعد ارتباطی» می‌باشند و هرکدام از این ابعاد، مؤلفه‌ها و مفاهیم جزئی متعددی دارند که در ادامه با استناد به داده‌های پژوهش بحث و بررسی خواهند شد. پیش از تشریح موارد مورد نظر در جدول ۲ کدهای گزینشی، محوری و باز ارائه شده است.

جدول ۲. کدهای باز، محوری و گزینشی درک‌شده از ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی.

کد منتخب	کد محوری	کد باز
فنی و تکنیکی	انسجام درونی	نبودگسیختگی میان صورت و محتوا، نبود ابهام در تحلیل قیاسی یا استقرایی، مشخص بودن جایگاه سوبژه و ایزه، رعایت سلسله‌مراتب روش‌شناختی در ارائه، مبهم‌نبودن موضوع و مسئله، مشخص بودن پیوند میان بخش‌ها

کد منتخب	کد محوری	کد باز
	اعتبار استناد	استفاده از منابع مادر و دست اول، استفاده از منابع معتبر و مشروع در حوزه موردبررسی، پرهیز از منابع موازی، ارائه آخرین یافته‌های معتبر در ارتباط با موضوع موردبررسی
	پایایی و روایی ابزار	استفاده از ابزار مشروع و معتبر سنجش، استفاده از آخرین ابزار سنجش مورد استفاده در حوزه موضوع مورد پژوهش، ارائه مستندات غیرمبهم از اعتبار و مشروعیت ابزار سنجش برای موضوع مورد پژوهش
	اعتبار روش	استفاده از منابع روش‌شناختی دست اول، جدید و معتبر، تشریح دقیق فرایند طرح پژوهش، مشخص بودن تناسب میان موضوع و روش با دلایل علمی
	دقیق بودن بینش	مشخص بودن گرایش‌های بینش پژوهش، مشخص بودن روند شکل‌گیری بینش اولیه، معرفی و تشریح ضرورت کاربست پژوهشی بینش، اثبات علمی و تجربی صلاحیت پژوهشی بودن بینش، مشخص بودن ارتباط میان بینش و دانش پشتیبان پژوهش، تشریح موانع و عوامل پژوهشی شدن و گسترش بینش
محتوایی	هم‌افزایی با نهاد دانش	قابلیت ارائه پژوهش به‌صورت رقابتی در سطوح فراملی و بین‌المللی، مرتبط بودن موضوعی و محتوایی منابع علمی مورد استفاده پژوهش، تشریح روند تکاملی پردازش موضوع در سطح فراملی و داخلی به‌صورت مجزا، پوشش کامل جزئیات موضوع با لحاظ تمامی پژوهش‌ها و تئوری‌های موجود، مشخص کردن جایگاه نظریه، رویکرد و دیدگاه‌های مرتبط با موضوع
	اعتبار نتیجه	عملیاتی کردن نتیجه با در نظر گرفتن جغرافیای پژوهش، مشخص کردن دایره تعمیم نتایج پژوهش از نظر موضوعی، زمانی و مکانی، تشریح موانع و عوامل عینی و ذهنی تحقق نتیجه، اهمیت پیوستگی میان تمامی بخش‌ها با نتایج و پیشنهادها، ترسیم مفهومی و تجربی موضوع موردبررسی به‌صورت موجز، پرهیز حتی - المقدوری از ارجاع در ارائه نتایج، پرهیز از ارزش‌گذاری غیرعلمی در ارائه نتیجه، پردازش جزئیات دقیق نتایج به‌منظور افزایش قابلیت داوری آن
	کارکرد علمی	افزایش درک بهره‌وران علمی در حوزه مورد پژوهش، توسعه شناخت علمی در حوزه مورد پژوهش، محرک بینش علمی بهره‌وران پژوهش، معرفی خلأهای علمی در ارتباط با موضوع، معرفی محدودیت‌های تئوریک پوشش موضوع
کارکردی	کارکرد ارتباطی	افزایش توان بهره‌وران به‌گزینه‌های مدیریت مسئله و موضوع، افزایش مهارت بهره‌وران در مواجهه با مسئله اصلی پژوهش، کاهش تأثیرات محدودکننده و افزایش تأثیرات تقویت‌کننده مسئله مورد پژوهش، اجتناب از توسعه کاربرد ارزش‌گذاری شده موضوع

بعد فنی و تکنیکی: بعد فنی و تکنیکی به‌عنوان یکی از ابعاد مورد تأکید مصاحبه‌شوندگان است که به موارد انسجام درونی، اعتبار استناد و پایایی و روایی ابزار اشاره دارد.

انسجام درونی: هنگامی که میان اجزای تحقیق نسبت‌های مختلف رعایت شود و میان آن‌ها هماهنگی برقرار باشد، پژوهش، انسجام درونی دارد. انسجام درونی را می‌توان در نبود گسیختگی میان صورت و محتوا، مبهم نبودن تحلیل قیاسی یا استقرایی، مشخص بودن جایگاه سوژه و ابژه، رعایت سلسله‌مراتب روش‌شناختی در ارائه، مبهم نبودن موضوع و مسئله، مشخص بودن پیوند میان بخش‌ها ملاحظه کرد. این مفاهیم به‌صورت کلی در جایگاه بخش‌های مختلف، یک پژوهش را بر اساس نظمی تعریف می‌کند که بدون رعایت آن‌ها، دستاورد از نظر علمی ناقص یا بی‌اعتبار خواهد بود. ذکر این نکته ضروری به‌نظر می‌رسد که وجود انسجام درونی در یک پژوهش، دالّ بر بهره‌ورانه بودن آن نمی‌باشد و نمی‌توان این خصوصیت را به‌عنوان ویژگی کامل پژوهشی که دارای بهره‌وری است، تلقی کرد. هر کدام از مواردی که مؤلفه انسجام درونی پژوهش را تشکیل می‌دهند، در جای خود سهم یکسانی در کلیت این مؤلفه برعهده دارند. این موارد به‌صورت هنجاری، جریان و خطوط اصلی پژوهش را تعریف می‌کنند و از منحرف شدن آن از جریان اصلی جلوگیری به‌عمل می‌آورند. در این خصوص نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان به‌عنوان نمونه نقل می‌گردد:

«... من حتی در مقالات فصلنامه‌های معتبر هم این را دیده‌ام که یک چارچوب مفهومی با تحلیل و یافته کاملاً خلاف هم بودند و داور هم گویا تشخیص نداده است... کار علمی باید منسجم باشد و علم هم همین است. وقتی که منسجم نباشد علم نیست و بهره‌وری پژوهشی بدون انطباق علمی مقدور نمی‌شود...» (بخشی از مصاحبه شماره ۹ و ۱۴).

اعتبار استناد: در عرف پژوهش‌های علمی، استناد و ارجاع به یافته‌ها و دستاوردهایی که اعتبار آن‌ها به اثبات رسیده است یکی از مواردی است که اصالت و پختگی یک کار علمی را تضمین می‌کند. استفاده از منابع مادر و دست اول، نشان‌دهنده این است که پژوهش، تداوم حل یک مسئله ضروری و توسعه فهم و احاطه بیشتر بر یک موضوع با اهداف مختلف می‌باشد. با این حال، اعتبار استناد به صورت ضمنی و صریح، دلالتی بر شایستگی نتایج و ضرورت پژوهش می‌باشد. در ارتباط با مسائل مورد بحث نظر مصاحبه‌شوندگان پژوهش در ادامه نقل خواهد شد:

«... همه ما می‌دانیم که ارجاع در پژوهش بسیار مهم می‌باشد و فکر نمی‌کنم کسی تا آن حد توان علمی بالا داشته باشد که بتواند یک پژوهش بدون ارجاع انجام دهد، من کاری به موارد استثنایی ندارم در کل، ولی اگر منابع معتبر و دست یک باشد و اصولی با موضوع و سایر بخش‌های پژوهش هماهنگ و منسجم شده باشد از همان ابتدا می‌توان تشخیص داد که این پژوهش بهره‌وری دارد و قابل قبول است...» (مصاحبه شماره ۸).

روایی و پایایی ابزار سنجش: «پایایی و روایی ابزار سنجش» یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های تکنیکی و فنی پژوهش است که ارکان اصلی بهره‌وری پژوهش ارتباط مستقیم و غیرقابل گسستی با آن دارد. پایایی و روایی ابزار سنجش، فراتر از فهم ابزاری یک روش برای یک پژوهش است و حتی ابزارهای مشروع و معتبر سنجش نیز در صورت رعایت نکردن جوانب جزئی موضوع ممکن است اهداف پژوهش را تأمین نکنند. در این خصوص نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه نقل شده است:

«... مهارت به کارگرفتن ابزار پژوهش بسیار مهم است و بدون مطالعه همه‌جانبه موضوع به شکلی عمیق میسر نمی‌شود، ابزاری که شما برای سنجش استفاده می‌کنید باید متناسب با تحلیل باشد و این ابزار هم شناخته شده و هم دقیق باشد. اگر در تحقیق علمی، این جزئیات رعایت شود قطعاً بهره‌وری خواهند داشت. ابزار سنجش، مهارت و تکنیک و دانش است...» (بخشی از مصاحبه شماره ۶).

بعد محتوایی: این بُعد به صورت ذاتی، ماهیت پژوهش را تعیین می‌کند و نقض هر کدام از مؤلفه‌های آن به صورت کلی، پژوهش را از مسیر هر آنچه بهره‌وری نامیده می‌شود، منحرف می‌سازد. این بُعد به مثابه هستی پژوهش از مهم‌ترین مبادی تولید علم محسوب می‌گردد. اعتبار علمی روش، دقیق بودن بینش، کاربست دانش مشروع و نتایج معتبر در مجاورت همدیگر، کلیت مقوله محتوای بهره‌وری پژوهشی را تشکیل می‌دهند. در ادامه به تشریح هر کدام از مؤلفه‌های مورد نظر که با عنوان گدهای محوری درج شده است پرداخته خواهد شد.

اعتبار روش: روش به عنوان یک پُل ارتباطی میان مباحث نظری و مباحث تحلیلی و تجربی مد نظر می‌باشد و در اساس تشریح چنین بخشی در پژوهش عمده‌تأ با هدف چنین امری صورت می‌گیرد. منابع روش‌شناختی دست اول، جدید و معتبر؛ تشریح دقیق فرایند طرح پژوهش، مشخص کردن دقیق تناسب موضوع و روش با استدلال‌های علمی، اعتبار روش خدشه‌دار خواهد شد و نتیجه آن فقدان تحقق بهره‌وری پژوهش خواهد بود. در ادامه برای نمونه نظر مصاحبه‌شوندگان نقل می‌شود:

«... اعتنا به نتایج یک پژوهش و قضاوت در مورد آن را از روش مورد استفاده می‌توان فهمید؛ هر اندازه روش دقیق و اصولی و بر پایه منابع معتبر تنظیم بشود، می‌توان فهمید که واقعاً پژوهش در مسیر درستی پیش رفته است (بخشی از مصاحبه شماره ۷). به نظر من پژوهشگر موفق بدون تسلط و دانش کامل از مباحث جزئی و کلی روش وجود ندارد، روش دقیق و معتبر باشد، احتمال اینکه سایر بخش‌ها ضعیف باشد خیلی کم است، حالا کاری ندارم در بعضی پایان‌نامه‌ها و مقالات با به گویی بیست کردن، این مباحث مهم را سرسری رد می‌کنند و بیشتر مواقع نتیجه خوبی هم می‌گیرند، نه از پژوهش، بلکه نتیجه نهایی پژوهش به عنوان یک تکلیف مدنظر است...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۵).

دقیق‌بودن بینش: در بهره‌وری پژوهشی نقشی کلیدی ایفا می‌کند و به‌کاربردن اصطلاح «دقیق» در این مضمون، اشاره به سنجش‌پذیری با توسل به ابزارهای کیفی، کمی یا ترکیبی از هر دو به‌نحوی ترکیبی می‌باشد. مشخص‌بودن گرایش‌های بینش پژوهش، مشخص‌بودن روند شکل‌گیری بینش اولیه، معرفی و تشریح ضرورت کاربست پژوهشی بینش، اثبات علمی و تجربی صلاحیت پژوهشی‌بودن بینش، مشخص‌بودن ارتباط میان بینش و دانش پشتیبان پژوهش، تشریح موانع و عوامل پژوهشی‌شدن و گسترش بینش، از عمده ملاک‌هایی هستند که در ضمن اینکه بعد محتوایی یک بینش دقیق را در جهت بهره‌وری پژوهشی هدایت می‌کنند، اصالت علمی یک بینش را به‌صورت ویژه و اصالت علمی موضوع پژوهش را به شکلی فراگیر اثبات می‌کنند. در ادامه نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه نقل خواهد شد:

«... بینش، مخصوص پژوهش است و خارج از آن کاربرد قابل ملاحظه‌ای ندارد و به‌کاربردن آن در پژوهش، مساوی با ساقط‌شدن اعتبار یک پژوهش است، بیایم دقیق‌تر به این موضوع نگاه کنیم، پژوهشی که اسم آن را به اصطلاح آبرومند بگذاریم باید حتماً از کانال یک بینش مشخص و دقیق عبور کرده باشد (بخشی از مصاحبه شماره ۱۸)، اعتبار علم به پژوهش است و اعتبار پژوهش هم به بینش ... بینش مثل این می‌ماند که سخن اول و آخر یک پژوهش را می‌زند ... بینش، انگیزه و عمل و عملکرد و غیره را باهم ترکیب می‌کند و در پژوهش قابل اندازه‌گیری می‌شود تا به قول شما بهره‌وری‌بودن پژوهش معنا داشته باشد ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۰).

هم‌افزایی با نهاد دانش: هم‌افزایی دانش در پژوهش‌هایی که بتوان بهره‌وری را به‌عنوان مشخصه اصلی آن‌ها تعریف کرد، معطوف به اشکال پردازش دانش مورداستفاده و عرضه آن به بافتار گسترده‌تر علم می‌باشد. هم‌افزایی در این مبحث، مشروعیت بهره‌وری دستاوردی علمی را نمایندگی می‌کند و معنای مشخص آن تجهیز بخش‌های یک پژوهش از نظر محتوایی با درک رایج علمی در تمامی سطوحی است که دانش در آن به‌مثابه یک نهاد عینیت‌یافته دارای جایگاه مشخصی می‌باشد. هم‌افزایی با نهاد دانش به این مفهوم خواهد بود که پژوهش الزاماً باید تابع مقررات و قوانین نهاد دانش گردد. در این ارتباط نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه چنین نقل شده است:

«... می‌دانیم که ماهیت علم، نداشتن سوگیری است و همه‌چیز را در جایگاه و موقعیت خود بدون رواداشتن تعصب را در نظر می‌گیرد، تحقیق باید دقیقاً مطابق تولیدات علمی باشد و تعصب و پیش‌داوری علم نیست، پژوهشی که این‌گونه نباشد علمی نیست و حتی اسم پژوهش هم نباید و البته نمی‌شود بر آن گذاشت، چون پیش‌داوری و تعصب و این مسائل هیچ نوع بهره‌وری و نتیجه مطلوبی ندارد و این کاملاً در تضاد با علم است، ممکن است بعضی تعصبات را بتوان با لباس علم پوشاند ولی در آخر به شکست منتهی می‌شود ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۶).

اعتبار نتیجه: اعتبار نتیجه نیز هدف ذاتی علم است زیرا نتایج غیرمعتبر بهره‌وری، پژوهشی را از کاربرد و معنا تهی خواهد کرد. برای تأمین اعتبار نتایج پژوهش به‌صورت محتوایی لازم است به مواردی از قبیل عملیاتی‌کردن نتیجه با در نظر گرفتن جغرافیای پژوهش، مشخص کردن دایره تعمیم نتایج پژوهش از نظر موضوعی، زمانی و مکانی، تشریح موانع و عوامل عینی و ذهنی تحقق نتیجه، اهمیت پیوستگی میان تمامی بخش‌ها با نتایج و پیشنهادها، ترسیم مفهومی و تجربی موضوع موردبررسی به‌صورت موجز، پرهیز حتی‌المقدوری از ارجاع در ارائه نتایج، پرهیز از ارزش‌گذاری غیرعلمی در ارائه نتیجه، پردازش جزئیات دقیق نتایج به‌منظور افزایش قابلیت داوری آن، به‌صورت جدی توجه شود. در این خصوص نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه نقل می‌شود:

«... نتیجه پژوهش در دو سطح قابل بحث است: یکی نتیجه انجام فرایند پژوهش و دیگری نتیجه‌ای که از انجام پژوهش نصیب جامعه می‌شود و از این نظر تا زمانی که نتیجه فرایند پژوهش معتبر نباشد نتیجه دوم پژوهش هم دست‌نیافتنی است. حال ما باید در هر دو سطح با هدفمندی این نتیجه‌هایی که عرض کردم را کسب کنیم تا بهره‌وری حاصل شود ... (بخشی از مصاحبه شماره ۷) در نظر گرفتن جایی که پژوهش بر روی آن انجام می‌شود و تا چه حدی می‌توان این نتیجه را گسترش داد و آن را عملی کرد از نظر من یک نتیجه خوب و معتبر است ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۲۰).

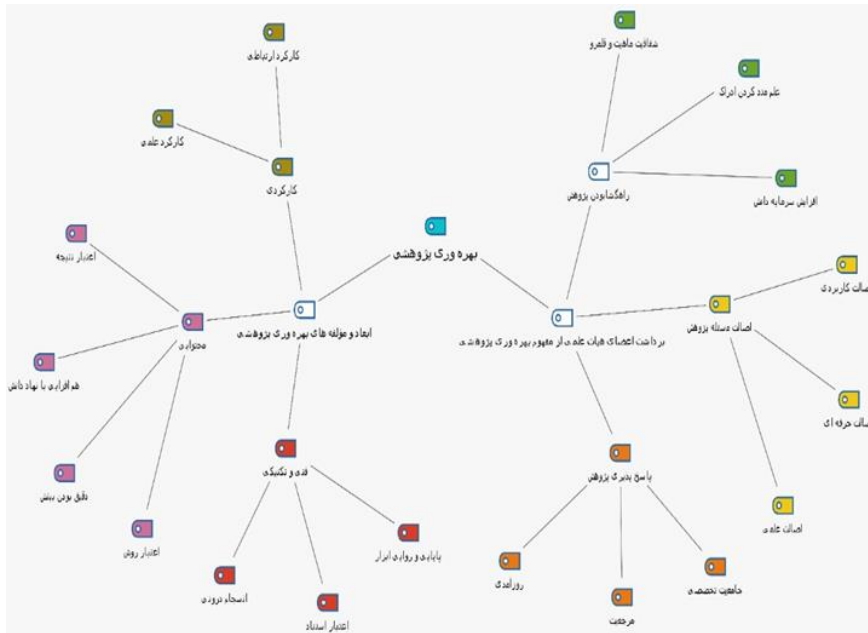
بعد کارکردی: کارکردهای پژوهش، برایندهایی هستند که به واسطه انجام یک کار پژوهشی و علمی حاصل می‌شوند. این کارکردها ماهیتی مفید دارند که تحولاتی اثربخش را در حوزه موردبررسی پژوهش محقق می‌کنند. رسالت یک پژوهش در تحقق کارکرد علمی، تابع چه معیارهایی است و به چه شیوه و با چه ابزارهایی عملیاتی می‌گردند. در ادامه موارد تشریح‌شده به تفصیل مورد بحث قرار خواهند گرفت.

کارکرد علمی: کارکرد علمی پژوهش را می‌توان در تأثیراتی که یک اقدام علمی- پژوهشی در حوزه موردبررسی خود بر بهره‌وران علمی مانند دانشگاه‌ها، مؤسسات تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها و مراکزی از این دست می‌گذارد ملاحظه کرد. در ادامه، نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه نقل می‌گردد:

"... پژوهش‌ها جدای از نتایجی که به‌صورت آنی و در بازه زمانی کوتاه مدت دارند، در بلندمدت هم تأثیرات عمیقی دارند، کافی است طرح مسئله پژوهش و بخش‌های بعدیش در یک نگاه کلی ارزیابی شود آن زمان می‌توان حدس زد که چه تأثیری بر علم گذاشتند (بخشی از مصاحبه شماره ۳) و پژوهش‌ها و تولیدات علمی امروزی هم که گاه جزئی‌نگرانه‌تر شدند نتیجه کارهایی است که در گذشته انجام گرفته‌اند و ویژگی پژوهش هم همین است و این در مورد همه مباحث علمی صدق می‌کند... گه‌گاهی وقفه‌های اتفاق می‌افتد و این در طول زمان به‌صورت تساعدی کاهش پیدا می‌کند ... یکی از فواید و بهره پژوهش باید در نظر گرفته شود ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۱۲).

کارکرد ارتباطی: این کارکرد از این نظر ارتباطی است که یک اثر پژوهشی بهره‌ورانه قابلیت این را دارد (یا در سابق داشته است) تا مسائلی را پوشش دهد که ممکن است در مسیر نیل به اهداف اختلال ایجاد کنند و نتایج پژوهش، پیش‌زمینه‌های مواجهه را یا مشخص کرده است یا این درک را به‌وجود آورده است که اشکال مدیریت و کنترل این مسئله (یا پدیده) با چه کیفیت و کمیتی امکان‌پذیر خواهد بود. ارتباطی بودن به‌نوعی، شکلی از بهره‌وری است که در پژوهش متجلی می‌شوند. در ادامه نظر مصاحبه‌شوندگان برای نمونه نقل می‌گردد:

«... افرادی که در معرض پژوهش علمی قرار می‌گیرند و منظوره‌های چندگانه‌ای دارند وارد تعاملی علمی می‌شوند و آگاهانه مسئله‌ای را دنبال می‌کنند که شاید در آن لحظه کارایی زیادی نداشته باشند و حتی بازخورد عمیقی از آن نگیرند ولی مهم این است که با مسائلی آشنا می‌شوند که فهم آنان را افزایش می‌دهد و حداقل گزینه‌هایی را تجربه می‌کنند که فهم و درک آنان را بیشتر می‌کند، بهره‌وری پژوهشی باید با لحاظ این موارد و موارد مشابه تعریف شود و این به عقیده من بسیار مهم است ...» (بخشی از مصاحبه شماره ۵).

نمودار ۱. مضامین تشکیل‌دهنده بهره‌وری پژوهشی از دیدگاه استادان دانشگاهی.

بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به سؤال اول پژوهش یعنی مفهوم بهره‌وری پژوهشی از دید مشارکت‌کنندگان، پژوهشی بهره‌ور می‌باشد که پاسخگوی یک مسئله یا نیاز باشد که لازمه این امر، روزآمدی، مرجعیت و جامعیت تخصصی آن پژوهش می‌باشد. یعنی یک کار پژوهشی الزاماً باید یک مسئله را با روش معتبر علمی و برای رفع یک نیاز حل کند. همچنین، دارای مختصاتی باشد که توان تأمین شکل یا اشکال مواجه‌شدن با مسائلی که تاکنون راهی برایش پیدا نشده را داشته باشد و تمام زوایا و ابعاد مسئله را به‌طور کامل پوشش دهد. مضامین دیگر بهره‌وری پژوهشی، اصیل‌بودن مسئله (اصالت علمی، حرفه‌ای و کاربردی) پژوهش است یعنی چارچوب‌های علمی داشته باشد و قابل اعتنا و کارست نتایج و یافته‌های پژوهش میسر باشد. راسنندل (۲۰۰۱) به نقل از (حجازی، ۲۰۰۹)، پژوهشی را بهره‌ور می‌داند که در عرصه تولید، ایده جدیدی را در سطح بین‌المللی به ثمر برساند مثل ثبت اختراعات و چاپ مقاله در مجلات معتبر علمی دنیا که استنادسازی صورت گیرد.

مضامین دیگر بر راهگشا بودن پژوهش تأکید دارند. (چن و همکاران، ۲۰۰۶) نیز پژوهش بهره‌ور را اولویتی برای کسب ترفیع و حفظ قرارداد شغلی می‌دانند که با میزان توسعه‌یافتگی جوامع، ارتباط مستقیم دارند. یعنی هدف از انجام پژوهش، انباشت سرمایه دانش با هدف استفاده از آن برای رشد و توسعه اجتماعی، اقتصادی و ... باشد. (لرتپوتاراک، ۲۰۰۸) دسترسی به منابع اطلاعاتی مناسب و کافی و ساختار کارآمد را از عوامل مؤثر بر بهره‌وری پژوهشی می‌داند بنابراین هر کار پژوهشی در عین اینکه تخصصی و علمی باشد باید به‌نوعی در دسترس همه استفاده‌کنندگان قرار بگیرد و کاربرد نتایج این پژوهش در حیطه کار و فعالیت مربوطه قابل لمس و دسترسی باشد تا از این طریق فهم جدیدی حاصل بشود؛ چنان‌که پژوهش (اوکیکی، ۲۰۱۳) بیانگر دسترسی مناسب و آسان به منابع و اطلاعات موجود بود و تنها محدودیت موجود از دیدگاه وی، پهنای باند اینترنت بود. (فرجی‌ارمکی و همکاران، ۲۰۱۲) نیز پیامدهای بهره‌وری

پژوهشی را پاسخگویی اجتماعی دانشگاه، رشد و بالندگی هیئت علمی، بهبود ارتباط صنعت و دانشگاه، دستیابی به اهداف چشم‌انداز و افزایش اقتدار و عزت ملی، افزایش تولید و انتقال دانش و کارایی بیرونی آن، تعالی دانشگاه‌ها در تراز جهانی، اصلاح ساختارها و افزایش ثروت ملی بیان می‌کنند.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش، ابعاد و مؤلفه‌های بهره‌وری پژوهشی با توجه به نظر مشارکت‌کنندگان سه مؤلفه و بعد اصلی فنی و تکنیکی، محتوایی و ارتباطی شناسایی شد. بعد فنی و تکنیکی به‌عنوان یکی از ابعاد مورد تأکید مصاحبه‌شوندگان، اشاره‌ای است به انسجام درونی، اعتبار استناد و پایایی و روایی ابزار که نشان‌دهنده چارچوب مفهومی و منسجم بودن ساختار پژوهش و مورد اعتماد بودن اعتبار یافته‌هایی یک پژوهش می‌باشد. بعد محتوایی نشان‌دهنده ماهیت و هستی پژوهش است که با روش مناسب انجام گردد. بعد محتوایی بهره‌وری پژوهشی، ارتباط بسیار عمیقی با بینش و رویکردهای حاکم بر پژوهش دارد. بعد کارکردی هم نشانگر برایندهایی است که به‌واسطه انجام یک کار پژوهشی و علمی حاصل می‌شوند و در واقع تشریح تبعات مستقیم و غیرمستقیم انجام پژوهش است که ارتباط چندسویه‌ای با بهره‌وری پژوهشی دارد و حاصل استناد به داده‌های پژوهش است. پژوهش‌ها جدای از نتایجی که به‌صورت آنی و در بازه زمانی کوتاه‌مدت دارند، در بلندمدت نیز تأثیرات عمیقی دارند.

بهره‌وری یک فرایند تغییر است که اجرای مطلوب آن مستلزم هدفی ارزشمند و مشخص و به‌کارگیری امکانات موجود برای تحقق آن هدف می‌باشد. مهم‌ترین عامل در تحقق اهداف موردانتظار، فراهم کردن زمینه لازم به‌منظور ترغیب نیروی انسانی به مشارکت و همیاری در ارائه تفکر، خلاقیت و کار گروهی است. بهره‌وری پژوهشی تحت تأثیر متغیرهای مختلفی است که این متغیرها نیز باهم مرتبط هستند. نکته قابل تأمل در این بین آن است که تأثیرات این متغیرها بر بهره‌وری پژوهشی دانشگاهیان در دانشگاه‌ها و مطالعات مختلف، بسیار متفاوت بوده است. نامتجانس بودن محیط‌های دانشگاهی و تنوع زیاد در اهمیت به بحث تحقیق در جوامع دانشگاهی مختلف، از علل اساسی این پراکندگی‌ها محسوب می‌شود. پژوهش، زمینه مناسبی برای تولید علم به‌حساب می‌آید و افزایش بهره‌وری پژوهشی و اهمیت‌دادن به تحقیقات علمی در هر کشور، سبب توسعه، نیل به خودکفایی و استقلال در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، علمی، اقتصادی و ... می‌شود.

References

- Abbas, M., & Raja, U. (2015). Impact of psychological capital on innovative performance and job stress. *Canadian Journal of Administrative Sciences/Revue Canadienne des Sciences de l'Administration*, 32(2), 128-138. <https://doi.org/10.1002/cjas.1314>
- Alibeygi, A. (2023). An Analysis of the Research Productivity of Faculty Members: The Case of Razi University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 13(4), 125-154. https://journal.irphe.ac.ir/article_702608.html
- Alrahlah, A. A. (2016). The impact of motivational factors on research productivity of dental faculty members: A qualitative study. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 11(5), 448-455. <https://doi.org/10.1016/j.jtumed.2016.06.006>
- Azad, M. (2017). Qualitative Research in Finance. *Journal of Accounting and Social Interests*, 7(3), 97-130. <https://doi.org/10.22051/ijar.2017.10918.1168>
- Azizi, N. (2013). A Study of Ways to Improve Research Performance of Humanities Faculty Members. *Strategy for Culture*, 6(21), 7-33. https://www.jsfc.ir/article_15408.html?lang=en
- Baldwin, R. G. (1985). *Incentives for Faculty Vitality: New Directions for Higher Education*. Jossey-Bass. <https://www.amazon.co.uk/Incentives-Faculty-Vitality-Directions-Education/dp/0875897495>

- Bowden, J. A. (2000). The nature of phenomenographic research. In J. A. Bowden & E. Walsh (Eds.), *Phenomenography* (pp. 1-12). Royal Melbourne Institute of Technology Press. <https://search.informit.org/doi/epdf/10.3316/informit.733212511947808>
- Chen, Y., Gupta, A., & Hoshower, L. (2006). Factors That Motivate Business Faculty to Conduct Research: An Expectancy Theory Analysis. *Journal of Education for Business*, 81(4), 179-189. <https://doi.org/10.3200/JOEB.81.4.179-189>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2 ed.). Sage. https://www.academia.edu/33813052/Second_Edition_QUALITATIVE_INQUIRY_and_RESEARCH_DESIGN_Choosing_Among_Five_Approaches
- Dabbagh, R. (2011). The Comparison of Research and Total productivity in Iranian Public Universities'. *Iranian Journal of Economic Research*, 16(47), 75-104. https://ijer.atu.ac.ir/article_3199.html?lang=en
- Dabbagh, R., & Baradaran Shoraka, H. R. (2009). An Investigation of Efficiency and Productivity in Twenty Four Comprehensive State Universities in Iran. *Iranian Higher Education*, 2(2), 1-33. <https://www.magiran.com/paper/779555>
- Danaeifard, H., & Kazemi, S. H. (2011). *Interpretive Research in Organization, Phenomenological and Phenomenographic Strategies* (E. Maghsoudi, Ed.). Imam Sadiq University. <http://www.gisoom.com/book/1742494/>
- Dikmen, F. C. (2016). Productivity Change: An Empirical Study on Turkish State Universities. *Alphanumeric Journal*, 4(1), 27-34. <https://doi.org/10.17093/aj.2016.4.1.5000164510>
- Eslami, Y., & Feyzi, K. (2009). Providing Productivity Improvement Model stressing on the Role of Information Technology (Case: Housing and Urban Development Organizations of Provinces). *Journal of Daneshvar Behavior*, 15(32), 47-58. <https://www.magiran.com/paper/729363>
- Eslami, Z., Hakimzadeh, R., Saboury, A. A., & Farzad, V. (2021). Identifying Effective Factors in the Assessment of Research Productivity of Faculty Members in the Humanities and Social Sciences (Case Study: University of Tehran). *Journal of Management and Planning In Educational System*, 13(2), 149-176. <https://doi.org/10.52547/mpes.13.2.149>
- Faraji Armaki, A., Arasteh, H., & Ferasatkah, M. (2012). Developing a Model for Increasing Research Productivity of University Faculty Member: a Case Study of Shahid Beheshti University. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 5(1), 95-117. https://mpes.sbu.ac.ir/article_98371.html
- Farhat Magham, F. (2014). *Investigating the impact of organizational capacity on customer relationship management performance (case study of Tejarat Bank)* [Master, Islamic Azad University Central Tehran Branch]. Tehran, Iran. <https://www.virascience.com/thesis/678571/>
- Hejazi, Y., & Behravan, J. (2009). Investigating the Relationship between Individual and Organizational Factors with Research Productivity of Agricultural Faculty Members, Case Study, Agricultural Colleges of Tehran Province. *Iranian Agricultural Extension and Education Sciences*, 5(1), 47-60. <https://www.sid.ir/paper/1280339/en>
- Hosseini, S. A., & Mahmoudkhani, M. (2020). Factors Affecting the Productivity of Accounting Researches. *Journal of Accounting and Social Interests*, 10(1), 47-69. <https://doi.org/10.22051/ijar.2020.28452.1548>
- Kaapu, T., Saarenpää, T., Tiainen, T., & Paakki, M-K. (2006, August 12-15). *The truth is out there-Phenomenography in information systems research* [Conference session]. Proceedings of the 29th information systems research seminar, Scandinavia, Helsingör, Denmark.

- https://www.researchgate.net/publication/249891959_The_Truth_is_Out_There_-_Phenomenography_in_Information_Systems_Research
- Karimi, F., Ghasemi, M. R., & Amiri, F. (2014). Investigating the short-term and long-term effects of production capacity utilization rate on industrial productivity growth in Iran. *Journal of Economic Development Research*(15), 95-114. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1077950>
- Khalili, Z., & Gharibi, H. (2013). *Iran's Knowledge at the International Level in 2005*. Research Institute of Scientific Information & Documents of Iran.
- Kiessling, T. S., Richey, R. G., Meng, J., & Dabic, M. (2009). Exploring knowledge management to organizational performance outcomes in a transitional economy. *Journal of World Business*, 44(4), 421-433. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2008.11.006>
- Lertputtarak, S. (2008). *An investigation of factors related to research productivity in a public university in Thailand: A case study* [Doctor, Victoria University]. Melbourne, Victoria, Australia. <https://vuir.vu.edu.au/1459/>
- Mirzaee, N., & Noroozi Chakoli, A. (2018). Evaluation of the Research Productivity of Faculty Members of Knowledge and Information Science Departments of State Universities of Tehran by Using Multiple indicators. *Library and Information Science Research*, 8(1), 5-28. <https://doi.org/10.22067/riis.v7i2.54625>
- Mohammadi, B. (2015). *Introduction to qualitative research method* (3 ed.). Research Institute of Humanities and Cultural Studies. <https://www.gisoom.com/book/11040384>
- Mohammadi Gheshlagh, P. (2021). Studying the conditions of research productivity of Islamic Azad University faculty members using fuzzy modeling. *Quarterly Journal of Leadership and Administration*, 15(1), 213-232. <https://sanad.iau.ir/journal/edu/Article/682444?jid=682444>
- Myers, M. D. (2008). *Qualitative Research in Business & Management*. SAGE https://books.google.com/books/about/Qualitative_Research_in_Business_Management.html?id=MN5bmAEACAAJ
- Naghizadeh Baghi, A., Khanbabazadeh Ghadim, M., & Samari, E. (2015). Survey of Barriers and Research Problems from the Viewpoint of Faculty Members of Ardabil University of Medical Sciences. *Journal of Ardabil University of Medical Sciences*, 15(3), 255-264. <http://jarums.arums.ac.ir/article-1-897-en.html>
- Namazi, M. (2003). The Role of Qualitative Researches. *Geography and Development*, 1(1), 63-78. <https://doi.org/10.22111/gdij.2003.3641>
- Nouri, M., Alamdari, A., Rostami, M., & Alamdari, M. (2015, June 15). *Investigating the relationship between the spent research budget, human resources productivity and research performance of Yasuj University of Medical Sciences* [Conference session]. National Conference on the Third Millennium and Humanities, Shiraz, Fars. <https://civilica.com/doc/399178>
- Okiki, O. C. (2013). Research productivity of teaching faculty members in Nigerian federal universities: An investigative study. *Chinese Librarianship: an International Electronic Journal* 36, 99-118. <https://ir.unilag.edu.ng/items/3441580c-90bf-4c1f-a656-dee5d92496f5>
- Osteraker, M. (2002, May 9-11). *Phenomenography as a research method in management research* [Conference session]. The European Academy of Management invites you to the 2nd Annual conference on Innovative Research in Management, Stockholm, Sweden. https://www.researchgate.net/publication/267691719_Phenomenography_as_a_research_method_in_management_research

- Paul, S., Vijayaragavan, K., Singh, P., Burman, R. R., & Chahal, V. (2017). Determinants of research productivity of agricultural scientists: Implications for the national agricultural research and education system of India. *Current Science*, 112(2), 252-257. <https://doi.org/10.18520/cs/v112/i02/252-257>
- Rezaee, M., & Noroozi Chakoli, A. (2014). Scientometrics, International Special Indexes, scientific productivity evaluation. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 30(1), 3-39. <https://doi.org/10.35050/jipm010.2015.049>
- Rezaei, M., & Noroozi Chakoli, A. (2015). The Identification and Accreditation of the Research Productivity Evaluation Indicators of Iran universities. *Academic Librarianship and Information Research*, 49(2), 213-237. <https://doi.org/10.22059/jlib.2015.56984>
- Rose, E., Le Heron, J., & Sofat, I. (2005). Student Understandings of Information Systems Design, Learning and Teaching: A Phenomenography Approach. *Journal of Information Systems Education*, 16(2), 183-195. <https://jise.org/volume16/n2/JISEv16n2p183.html>
- Sadoughi, M. (2008). Criteria of Evaluating Qualitative Research. *Methodology of Social Sciences and Humanities*, 14(56), 55-72. https://method.rihu.ac.ir/article_428.html?lang=en
- Sanjary, A. R., & Behrangi, M. R. (2023). Research Productivity Recognition and Dominant Organizational Culture: A Case Study of One of Universities in Tehran. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 10(1), 1-37. https://journal.irphe.ac.ir/article_702565.html?lang=en
- Sarmad, Z., Bazargan, A., & Hejazi, E. (2022). *Research methods in behavioral sciences* (44 ed.). Agah. <https://viraketab.com/book/1425>
- Shoja, M., & Darvish Motevali, M. H. (2016). Evaluating the Effectiveness of Research Activities in Islamic Azad University Branches by Using Data Envelopment Analysis (DEA). *Economic Modeling*, 9(32), 123-141. <http://sanad.iau.ir/en/Article/995627>
- Silverman, S., Kulinna, P. H., & Phillips, S. R. (2014). Physical Education Pedagogy Faculty Perceptions of Journal Quality. *Journal of Teaching in Physical Education*, 33(1), 134-154. <https://doi.org/10.1123/jtpe.2013-0052>
- Sotoudeh, H., & Yaghtin, M. (2015). Studying the scientific productivity of Iranian researchers in different fields based on the publication per capita index in the period of 1991-2011. *Journal of Library and Information Studies*, 7(15), 65-92. <https://doi.org/10.22055/slis.2015.11319>
- Tucker, B. P., & Tilt, C. A. (2019). 'You know it when you see it': In search of 'the ideal' research culture in university accounting faculties. *Critical Perspectives on Accounting*, 64, 102069. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2019.01.001>
- Weiss, G., & Sefidro, S. (2014). Productivity training and promotion in the Humanities Research Center. *Journal of Educational Studies Nama*, 2(1), 10-17. <http://nama.ajaums.ac.ir/article-1-97-en.html>
- Wichian, S. N., Wongwanich, S., & Bowarnkitiwong, S. (2009). Factors Affecting Research Productivity of Faculty Members in Government Universities: Lisrel and Neural Network Analyses. *Kasetsart Journal - Social Sciences*, 30(1), 67-78. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/view/246489>